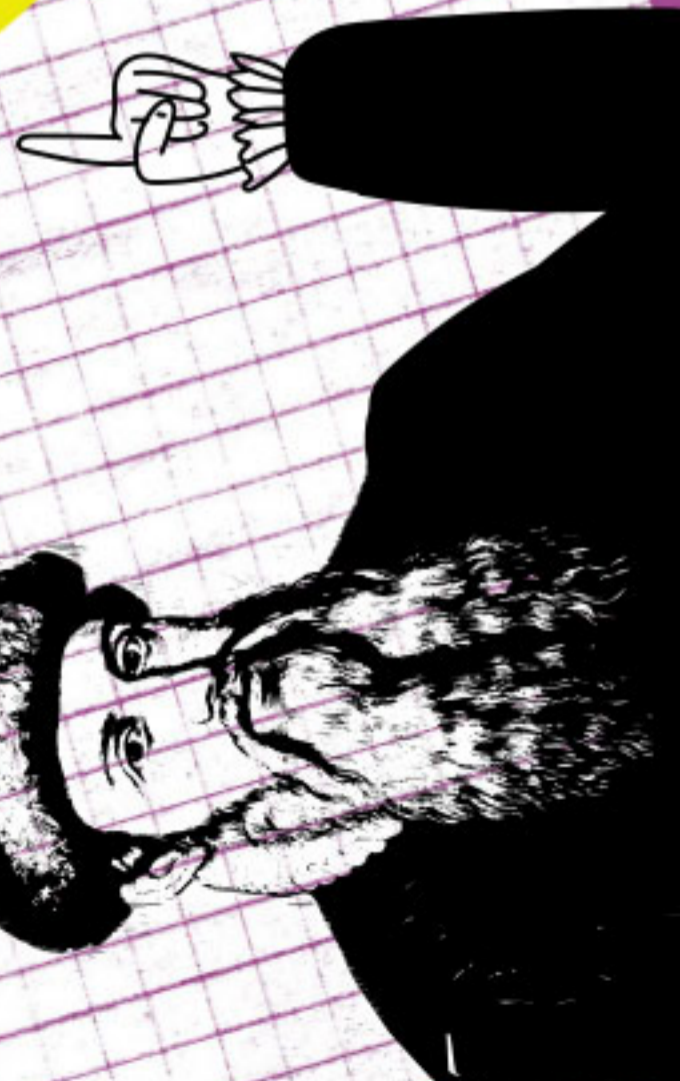

ДРУКАРСЬКИЙ
ВЕРСТАТ
ГУТЕНБЕРГА

ВСТУП

Чому зараз так багато говорять про фейки, неправдиві новини, пропаганду й те, що «телевізору не можна довіряти»? Річ у тому, що світ (укотре) змінився. У випадку з новинами та переказами історій за останні кілька століть це стається вже втретє.

Першою була друкарська революція – у XV столітті, коли Йоган Гутенберг винайшов друкарський верстат. Другою – читацька, у XVIII столітті, коли вміння читати стало важливим і доступним для всіх і новини почали розлітатися в рази швидше. І от – третя, інформаційна революція: завдяки інтернету кожен може стати письменником, видавцем чи новинарем. Тут уже суперскладно зорієнтуватися: хто це сказав, чи це правда, чи все було так, як написано?

За такої кількості новин – як вчасно зрозуміти, чи тобі часом не брешуть? А коли сумніваєшся – як перевірити? А самому як писати, не перекручуючи? Простої відповіді тут немає. Натомість є секретні прийоми та досвід. Дочитавши цю книжку, ти знатимеш про фейки стільки, що впізнати їх зумієш за кілометр.

ХТО ВИГАДАВ ФЕЙКИ?

Це слово часто використовують, щоб розповісти про брехню більшого чи меншого розміру, яку хтось поширює зумисне, – фейкові (тобто несправжні) новини, приміром.

Не секрет, що на фейк можна легко натрапити в інтернеті. Але ж інтернет з'явився геть нещодавно. Тобто нам, ясна річ, здається, наче він був завжди, але офіційно дата його народження в Україні – 1 грудня 1992 року, на момент виходу цієї книжки йому й тридцяти не виповнилося. Софію Київську, наприклад, завершили будувати 1037-го – їй уже під тисячоліття. Так от, фейкам – аж ніяк не менше. Скільки люди спілкуються одне з одним, стільки й намагаються схилити на свій бік або розсварити з кимось, здобути прихильність, підзаробити грошеньят чи прославитися, трішечки (або й не трішечки!) прибрехавши.

У цій книжці ти дізнаєшся про фейки, яким десятки, а то й сотні років. Часом отак читаєш якусь історію – й очі на лоба лізуть: ну як,

АЯЯЯК ЛЮДИ МОГЛИ ВІРИТИ В ТАКУ ДУРНЮ?!

Невже вони були геть безголові? Насправді первісні люди в своїх печерах, давньоримські воїни, швачки доби Відродження чи рибалки початку XIX століття – усі вони були такими ж, як і ми. Мали інший життєвий досвід, часто не мали доступу до освіти – але розпізнавали брехню приблизно так само, як наші сучасники. Тобто нечасто.

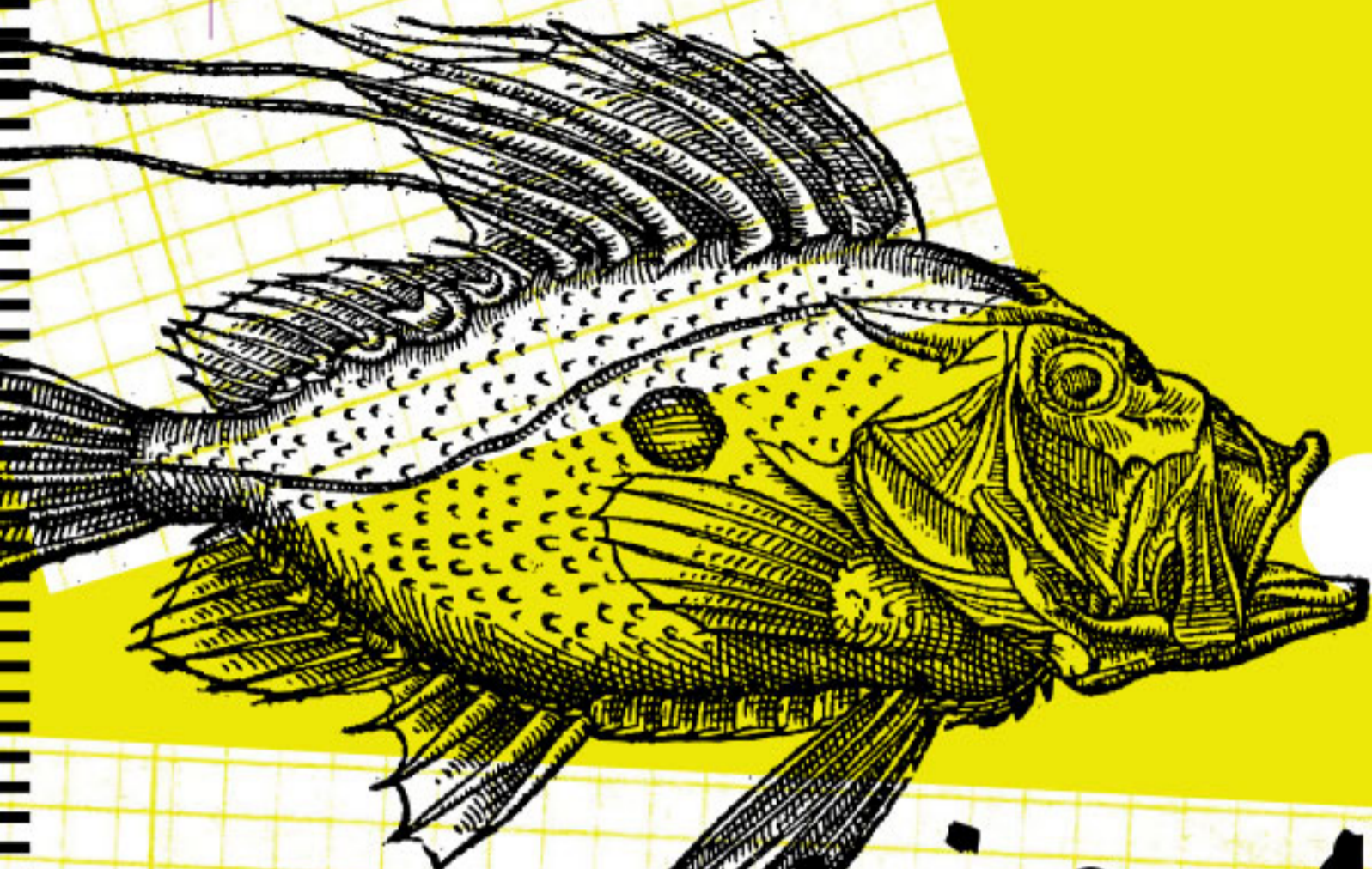
Причин цьому немало. По-перше, люди люблять **ВІРИТИ**. Вони мріють про золоту рибку, яка здобуде їм щастя й багатство, марять про супервиграші та скарби, хочуть пігулку, що лікує геть усі хвороби...

По-друге, люди **ЛІНИВІ**. На думання слід витратити сили. Простіше одразу повірити. По-третє, ми **НЕ ВСТИГАЄМО**. Коли світ довкола швидко змінюється – скажімо, раптом настає технічна революція, з'являються заводи, паротяги й електрика, – це так зачаровує і надихає, що мимохіть починаєш вірити: якщо вже карета їде без коней, то чому на Місяці не можуть жити людиноподібні істоти?! Тим більше, кажуть, хтось їх уже бачив...

Словом, якщо не прокачувати навички критичного мислення, втрапити до фейкопастки дуже легко.

РОЗДІЛ 1:

ДЛЯ ЧОГО
СТВОРЮЮТЬ
ФЕЙКИ?

ЧОМУ, ЧОМУ
ВОНИ ЦЕ
РОБЛЯТЬ?!

Адже ледь не в усіх випадках рано чи пізно всі дізнаються правду. А от подивімося, з яких таких причин люди придумують, вигадують, перекручують — а заразом і вірять, платять, довіряють, переконують самих себе...

